Dispositius Sonors Alliberats

Sobre el projecte: qui som, què proposem

El Projecte *Dispositius Sonors Alliberats* (DSA) s'inicia el curs 2014-2015 i es desenvolupa coordinadament entre l'equip docent de l'escola de Poble Nou del Delta, el grup de recerca de mestres de música (*Mousiké*) de l'ICE de la URV i *L'Aula al Pati*, programa de producció de projectes en la intersecció entre art i educació de Lo Pati - Centre d'Art Terres de l'Ebre.

L'objectiu del projecte és, des d'un paradigma socio-crític, provocar accions musicals disruptives que potenciïn la reflexió, la reformulació i la reconstrucció de les conductes musicals, en sentit individual i en sentit col·lectiu, des de l'Escola.

Entenem que les conductes musicals estan fortament condicionades per dos disrupcions ocorregudes al segle XIX: l'invent i divulgació dels sistemes de gravació i reproducció sonora mecànics (gramòfons, discs, cintes, ...) i la inclusió obligatòria de la música en els currículums escolars. Aquests dos fets combinats són responsables de l'estandardització de les conductes musicals (a dia d'avui encara potencien conductes musicals pròpies del XIX), en detriment de les conductes musicals i memòries sonores radicants comunitàries.

Deconstrucció de sonalls a l'Escola del Poble Nou del Delta

Vam centrar la nostra atenció en un objecte musical comú a les aules, els sonalls. I vam començar a deconstruir-lo. Reflexionant sobre la seua capacitat de capturar, orientar, determinar, interceptar, modelar, controlar, i fixar els nostres gestos, les nostres conductes, les nostres opinions i els nostres discursos.

Abans de de construir el sonall, observem com interaccionen els nens amb ells. Veiem que, més que en l'exploració o buscar un sentit simbòlic a l'objecte, s'interessen per jocs de regla tipus aparellament / endevinar donat que han treballat molt amb sonalls de recipient tancat. I també que no solen descriure verbalment el seu timbre. Per este motiu decidim buscar un recurs que provoqui molt interès per l'exploració i simbolització (el *Mogees*) i creem noves tipologies de sonalls de recipient tancat (els sonalls morfològics) que es poden obrir i tancar i que els permetran ampliar vocabulari amb la idea de potenciar l'interès per la descripció del seu timbre.

Quan iniciem la deconstrucció del sonall ens trobem el fet que, en llengua catalana, té un significat polisèmic, fent referència a diverses tipologies d'instruments. De l'estudi dels diferents significats vam deduir que estava provocada per que, més que a l'objecte en si, fa referència a les parts que el conformen (ressonadors i percussors). Així, vam creure que era necessari re enfocar el nostre interès envers la família dels Idiòfons Sacsejats Indirectament.

Trobem que les diferents tipologies en ús en l'actualitat parteixen de la de Sachs-Hornbostel. Fem consulta al Museu de la música i a la Fundació La Fontana, que veiem que n'utilitzen una consensuada pel projecte MIMO (Musical Instrument Museums Online), però no ens acaba de convèncer ja que parteix dels instruments existents en els seus catàlegs i no de les possibles relacions entre ressonadors i percussors. De manera que decidim fer-ne una de pròpia.

És durant l'elaboració d'aquesta taxonomia que obrim la mirada als ISI d'altres cultures per comprovar que d'universal tenen les conductes musicals amb ISI. El mateix fem envers la nostra cultura, en estes cas en sentit històric.

Respecte als ISI en el mon, per mostra-ne l'ús universal, decidim recopilar en diferents cultures una mostra relacionada amb la nova taxonomia que hem creat.

Respecte als ISI en la nostra cultura en sentit històric, en trobem vestigis al Museu Arqueològic de Tarragona de quant érem una província romana. Les conductes musicals dels romans en relació als ISI eren molt diverses. En els usos que en feien amb nens trobem que: per potenciar els seus sentits utilitzaven els "sonalls" o "crepitacula", durant la infància se'ls penjava del coll la "bulla" ("lúnula" en el cas de les nenes) per protegir-los, i per identificar-los utilitzaven els collars de sonalls anomenats "crepundia".

Seguim la nostra recerca fins que trobem referències que en en la ciutat de Tortosa en el segle XIX en context de festa es realitzaven balls infantils que incorporen sonalls. Concretament els balls de círcols (cercolets), pastós (pastors) i gitanes (gitanos). Donat que incorporen ball i cant, són representades i fan ús de sonalls decidim reconstruir-les i recuperar-les per l'escola.

Els materials didàctics resultants de l'experiència

En el procés d'alliberació del dispositiu sonor "sonall" s'observen diferents fases en el procés de de construcció, i un gran volum de materials associat a cadascuna d'elles. Per gestionar-ho pensem que la millor forma seria a través d'una calaixera, així que en pensem el disseny i l'encomanem a un fuster. A la calaixera hi han quatre calaixos, que tracten sobre:

1. El nen i el sonall: es centra en l'observació de les interaccions amb ISI.
2. Ressonàncies: proposa l'exploració dels cossos ressonadors.
3. Auto percussors: ens parla de conductes musicals universals amb ISI al mon.
4. Conductes musicals amb ISI a l'Ebre: espai on trobem activitats individuals i col·lectives, noves i velles.

Dispositius Sonors Alliberats és un projecte desenvolupat pel grup de mestres de música de l'ICE-URV ***Mousiké***, vinculat al programa ***L'Aula al Pati***.

Amb el suport de: